



UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA



Facultatea de Istorie și Filosofie

Str. M. Kogălniceanu nr. 1
Cluj-Napoca, 400084
Tel.: 0264 405 300 int.5275
Fax: 0264 405 326
hiphi@ubbcluj.ro
hiphi.ubbcluj.ro

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE**

*Mișcarea artistică din Cluj și Securitatea.
Studiu de caz: Abodi Nagy Béla*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Conducător de doctorat:
C. Ș. I. dr. NASTASĂ-KOVACS LUCIAN**

**Student-doctorand:
PALLUKÁCS (căs. KIS-PALLUKÁCS) HAYNAL**

2023

CUPRINS

Lista ilustrațiilor	5
Introducere.....	6
I. Mișcarea artistică transilvăneană de la începutul secolului XX.....	11
II. Abodi Nagy Béla – Exponent al mișcării artistice clujene	21
II. 1. Repere biografice și artistice.....	21
II. 2. Abodi Nagy Béla și învățământul artistic superior clujean.....	30
II. 3. Abodi Nagy Béla în contextul transformărilor post-comuniste	32
III. Artă și ideologie contextualizată la Abodi Nagy Béla	35
III. 1. Arta și activismul lui Abodi Nagy Béla în vizorul Securității.....	51
IV. Abodi Nagy Béla și Securitatea.....	67
IV. 1. Încercarea de recrutare ca informator a lui Abodi Nagy Béla	67
V. Abodi Nagy Béla – dosarul informativ/de urmărire individuală.....	87
V. 1. Cazul „Utunk” – Banner Zoltán vs. Abodi Nagy Béla	99
V. 2. Fragmente din viața lui Abodi Nagy Béla în arhiva Securității.....	111
V. 3. Filajul din 1966. Viața de zi cu zi a lui Abodi Nagy Béla	125
V. 4. Verificări și răsverificări ale lui Abodi Nagy Béla	133
V. 5. Abodi Nagy Béla - promotor al culturii maghiare transilvănene.....	158
Concluzii.....	190
Bibliografie.....	193
Arhivă	193
Literatură de specialitate.....	193
Presă.....	199
Textele scrise de artist.....	206
Surse electronice	206
Anexe.....	207
Anexa 1.	207
Anexa 2.	208
Anexa 3.	210
Anexa 4.	212
Anexa 5.	213
Anexa 6.	214

Cuvinte-cheie

Mișcarea artistică, Securitate, Abodi Nagy Béla, intelectuali, comunitatea maghiară, artă, învățământ superior în limba maghiară, Transilvania, comunism, Uniunea Artiștilor Plastici, Institutul de Artă Plastică „Ion Andreescu”, dosar de urmărire, informatori ai Securității.

Pe parcursul prezentei cercetări, s-a urmărit creionarea unei imagini asupra artistului clujean Abodi Nagy Béla. Personalitate marcantă a vieții artistice și academice încă din deceniul celui de-al Doilea Război Mondial, în perioada postbelică devine un om de cultură și artă consacrat, dar și un profesor apreciat. Moștenirea artistică lăsată în urmă de Abodi este egalată de spiritul cu care a participat la educarea noilor generații de artiști plastici și modul prin care a contribuit la dezvoltarea și conservarea valorilor comunității maghiare din Transilvania.

Din momentul înființării, Abodi Nagy Béla este cadru didactic în cadrul Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj. Inițial ca asistent, urmând să îndeplinească mai apoi sarcinile primite o dată cu funcția de șef de lucrări, până în anul 1955, când ajunge să fie numit conferențiar al catedrei de pictură, iar mai apoi profesor. A ocupat funcția de șef al catedrei de pictură (pictură și sculptură) între anii 1951-1957, respectiv din anul 1970 până la ieșirea la pensie, în anul 1983. Abodi Nagy Béla a fost laureat al mai multor premii de-a lungul carierei. În 1953 i s-a acordat Ordinul Meritul pentru muncă, gradul III și Medalia Muncii, urmând ca, în următorii doi ani, să primească Premiul de Stat al Republicii Populare România pentru lucrările *Arestarea lui Fónagy* (1954) și *Critica* (1955). De asemenea, în 1968, i se acordă Gradul III al Ordinului Meritul Cultural. În 1951, la scurt timp după înființarea Uniunii Artiștilor Plastici (UAP) a devenit membru al acesteia, primind diferite sarcini: responsabil al colectivului de înarmare, secretar al Filialei Cluj a UAP, responsabil al juriului permanent a UAP.

Din aceste două ipostaze, Abodi se implică în mod activ în evoluțiile celor două organizații și datorită afinităților sale, respectiv a atitudinii față de regim devine subiectul de anchetă al Securității. Din momentul deschiderii primului dosar pe numele său până la căderea regimului comunist, acțiunile lui au fost puse sub diverse semne de întrebare. Cel mai des a fost catalogat ca fiind șovin și naționalist, unii au considerat chiar să îi critice talentul sau vocația de dascăl.

În ceea ce privește structurarea lucrării de față, am început prin a stabili contextul mișcării artistice transilvănene de la începutul secolului al XX-lea. Urmează apoi studiul de caz, respectiv analizarea datelor și informațiilor referitoare la artist și anturajul său. În cel de-al doilea capitol, prezint reperele biografice și artistice esențiale ale vieții lui Abodi Nagy Béla din perioada comunismului până în epoca post-comunistă, precum și încadrarea acestuia în învățământul artistic superior clujean. Mai apoi urmează prezentarea artistului din punctul de vedere al cadrelor Securității care, începând cu anii 60 în special au început să îl urmărească cu atenție, în special datorită unor aspecte ale ideologiei sale, vizibile prin arta acestuia. Cu toate acestea, inițial, Securitatea spera la încadrarea lui Abodi Nagy Béla ca informator, aspect prezentat în detaliu în cadrul celui de-al patrulea capitol. În ultimul capitol al lucrării, capitolul cinci, Abodi Nagy Béla – dosarul informativ/de urmărire individuală, prezint și analizez intensificarea interesului Securității în ceea ce îl privește pe artist, filajul și verificările continue asupra acestuia, precum și aspectele activității acestuia de promotor al culturii maghiare din Transilvania.

Prin studierea documentelor aflate în arhiva CNSAS, cercetarea de față a avut un dublu set de obiective.

Primul set a fost reprezentat de creionarea unei imagini a lui Abodi din perspectiva diverșilor indivizi care au avut legături mai mult sau mai puțin strânse cu organele Securității. Prin această analiză s-a realizat un cadru descriptiv de evenimente și discuții care au stat la baza unor evoluții de la nivelul vieții artistice și academice clujene. Desigur, informațiile regăsite în aceste dosare au fost corelate cu puținele date existente despre evenimentele descrise în documentele Securității. Istoria orală, memorialistica (relativ săracă) sau alte surse cu caracter științific sau publicistic, au fost corelate cu descrierile existente în arhivă. În cazul în care anumite date sau evenimente apăreau distorsionate în documentele de dosar, acest fapt a fost menționat și s-au adăugat versiunile cunoscute public. Din păcate, modul metodic de lucru al Securității nu a lăsat ca multe descrieri să fie inexacte, informațiile unei surse au fost corelate cu informațiile oferite de altă sursă, iar agentul de caz de fiecare dată a avut grijă să existe o descriere verificată. Nu dorim să insinuăm faptul că organele Securității au acționat de bună credință, însă informațiile din dosare și alte surse orale sau scrise se corelează relativ satisfăcător. Pe de altă parte, studierea acestor dosare ne oferă și o cronologie a evenimentelor care, corelate cu biografia lui Abodi Nagy Béla, ne pot oferi o imagine mai amplă despre evoluția acestuia ca dascăl, lider de organizație și ca artist.

Cel de-al doilea set de obiective gravitează în jurul unor analize și corelări cu informații existente despre legăturile sociale ale lui Abodi Nagy Béla, interacțiunile și opiniile față de persoane și subiecte. Aici a jucat un rol mai semnificativ mecanismul deductiv și analiza diverselor evenimente în contextele mai largi sau mai restrânse. Un exemplu elocvent în acest caz este faptul că Abodi Nagy Béla, la un moment dat, devine conștient de faptul că este subiectul unor delațiuni, dar nu există dovezi prin care deconspirarea delatorilor (poate cu excepția unui caz) să fie prezentă în documentele ofițerului de caz. Pe de altă parte, prin extinderea mecanismului de analiză de document și corelarea cu diverse surse de istorie scrisă sau orală, cercetarea a reușit să creeze o imagine destul de clară asupra modului de relaționare a lui Abodi Nagy Béla cu mediul academic sau cu cel de la Uniunea Artiștilor Plastici.

În ceea ce privește cronologia și contextul, cercetarea s-a axat pe crearea unui cadru de analiză a evoluției personale și profesionale a lui Abodi Nagy Béla, de la vârsta fragedă până la consacrarea ca artist și membru al mediului academic și artistic clujean și transilvănean. Deși în documentele Securității se menționează faptul că Abodi Nagy Béla fost marcat de spiritul și valorile promovate de organizațiile studențești de la Budapesta din perioada interbelică, putem spune cu siguranță că acest contact nu l-a marcat atât de mult cât au crezut organele de securitate sau delatorii lui. Asociația Studenților Secui (Székely Egyetemista és Főiskolai Hallgatók Egyesülete – SZEFE), în limitele definiției contextului vremii, putea fi catalogată ca o organizație revizionistă sau cu o viziune naționalistă. Pe de altă parte, rolul SZEFE este supraevaluat de organele de securitate și de delatori.

Un alt element al acestei contextualizări cronologice îl reprezintă informațiile și cadrul general al evoluțiilor din deceniul cinci al secolului XX. Abodi este încorporat, trimis pe front, devine prizonier, staționează într-o tabără din Ungaria, mai apoi este mutat într-un lagăr din Armenia, iar în final revine într-un Cluj și o Transilvanie profund schimbată. Schimbarea de regim devine în mod clar principalul impediment pentru Abodi Nagy Béla, care prin educație și structură mentală este mai apropiat de spiritul Budapestei, Bucureștiului, Vienei sau Munchenului dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial. Regimul comunist, presiunile asupra actului de creație, noul mediu politic și soarta comunității maghiare din România devin principalele contexte la care Abodi Nagy Béla trebuie să se adapteze. Din documente reiese ceea ce a reieșit în mare parte și din studiile scrise despre el, însă în lumina celor prezentate în dosarele de urmărire, unele evenimente și acțiuni ale lui Abodi Nagy Béla prind contur și găsesc o explicație.

Nu în ultimul rând, cercetarea de față ne aduce câteva informații noi despre personajele care au populat mediul academic și artistic clujean. Sursele benigne și cele maligne adaugă câte o mică cărămidă la înțelegerea unor evenimente și evoluții din cadrul Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din anii regimului comunist, respectiv ne introduce în lumea informațiilor care gravitează în jurul modului prin care Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Cluj a funcționat. Desigur, fiind vorba de dosare care conțin declarațiile unor persoane ale căror motivație nu ne este în totalitate cunoscută, informațiile oferite, analizate și utilizate prin corelarea cu sursele existente, pot oferi și elucida evoluții ale unui mediu academic și artistic aflat sub influența unui regim dornic să încătușeze gândirea artistică și să o instrumentalizeze politic.

Bibliografie

Arhivă

Arhiva personală a familiei lui Abodi Nagy Béla.

Consiliul Național de Studiere a Arhivelor Securității, dosarul Nagy Adalbert Béla, cota I 0375382/8 volume, locație AD.

Literatură de specialitate

***, *Artă și istorie : pictură, sculptură și grafică : [album]*, București, Edit. Militară, 1970.

AIOANEI, Constantin, *Cartea Albă a Securității : istorii literare și artistice : 1969-1989*, București, Edit. Presa Românească, 1996.

ANDREESCU, Gabriel, *Existența prin cultură. Represiune, colaboraționism și rezistență intelectuală sub regimul comunist*, Iași-București, Edit. Polirom, 2015.

ARADI, Nóra, *A szocialista képzőművészet története*, Budapesta, Edit. Corvina, 1970.

ARĂDĂVOAICE, Gheorghe, *Metodica propagandei politice*, București, Edit. Militară, 1987.

BAJOR, Andor, *Abodi Nagy Béla*, București, Edit. Kriterion, 1986.

BÁLINT, Tibor, „Cs. Erdős Tibor”, în *Erdélyi Figyelő*, nr. 3, 1990.

- BALOGH, Edgár, et. al (eds.), *Romániai magyar irodalmi lexikon*, vol. I, București, Edit. Kriterion, 1981, „Abodi Nagy Béla”.
- BANNER, Zoltán, *Benczédi Sándor*, București, Edit. Kriterion, 1984.
- IDEM, *Mohy Sándor*, București, Edit. Kriterion, 1982.
- IDEM, *Pallos Schönauer Jutta*, Târgu Mureș, Edit. Mentor, 2008.
- IDEM, *Tóth László*, Târgu Mureș, Edit. Mentor, 2005.
- BENKŐ, Samu, *Nagy Géza a literátor és művelődésünk mindenese*, Seria Erdélyi tudományos füzetek, volum 209, Cluj, Edit. Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2007.
- BERINDEI, MIHNEA, DOBRINCUI, DORIN, GOȘU, ARMAND (EDS.), *Istoria comunismului din România*, Vol. 1: Perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965), București, Edit. Humanitas, 2009.
- IDEM, *Istoria comunismului din România*, Vol. 2 și 3 (Nicolae Ceușescu), București, Edit. Polirom, 2012-2016.
- BOIA, Lucian, *Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe)*, București, Edit. Humanitas, 2016.
- BORDÁS, Beáta, *Vlăhuța 63. Atelierele artiștilor clujeni*, Cluj, Edit. Mega, 2018.
- BOTTONI, Stefano, „National Projects, Regional Identities, Everyday Compromises”, în: *Hungarian Historical Review*, II, nr. 3, 2013, pp. 477–511.
- BREAZ, Dan, *Constructorii viitorului. Politizări ale picturii românești în perioada 1950-1989*, Cluj, Edit. Mega, 2013.
- IDEM, „Tradițiile inventate ale unei religii rivale. Valori și idolatrie în politizarea artei din anii realismului socialist”, în OPRIȘ D., SCHEAU I. (eds.), *Educația din perspectiva valorilor. Studii, analize, sinteze*, Chișinău, Edit. Pontos, 2012, pp.353-361.
- BUDEANCĂ, Cosmin, OLTEANU, Florin (coord.), *Destine individuale și colective în comunism*, Iași, Edit. Polirom, 2013.
- IDEM, *Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Iași, Edit. Polirom, 2009.
- BURAKOWSKI, Adam, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu (1965-1089). Geniul Carpaților*, Iași, Edit. Polirom, 2011.

BUZATU, Gheorghe, *Agresiunea comunismului în România: documente din arhivele secrete (1944-1989)*, București, Edit. Paideia, 2018.

CĂTĂNUȘ, Ana-Maria, *Sfârșitul perioadei liberale a regimului Ceaușescu: minirevoluția culturală din 1971*, București, Edit. Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2005.

CÂRNECI, Magda, *Artele plastice în România 1945-1989. Cu o addendă 1990-2010*, București, Edit. Polirom, 2013.

CEBUC, A., FLOREA V., LĂPTOIU N., *Enciclopedia artiștilor români contemporani*, vol. I-VI, București, Edit. ARC 2000, 1996-2006.

CIUPALĂ, Alin, *Imagini ale propagandei comuniste în România 1945-1965*, Cluj, Edit. Mega, 2020.

CIUPE, Aurel, *Născut o dată cu secolul*, Cluj, Edit. Dacia, 1998.

COPILAȘ, Emanuel, *Istorie și politică, istoria ca politică: ipostaze ale național-comunismului românesc*, București, Edit. Tritonic, 2018.

DÁVID, Gyula, *1956 Erdélyben - Politikai elitéltek életrajzi adattára 1956-1965*, Cluj, Edit. Erdélyi Múzeum Egyesület, 2006.

IDEM (ed.), *Romániai magyar irodalmi lexikon: Szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés IV. (N-R)*, București, Edit. Kriterion, 2002, „Nagy Géza, ifjabb”.

IDEM, „The Days of the 1956 Revolution and the Years of Retaliation in Cluj-Napoca”, în *Minority Research*, nr. 19, 2017, pp. 65-87.

DÁVID, Gyula, BAJOR, Ella, *Főúr, írja a többihez – Bajor Andor emlékezete*, Edit. Polis, Cluj, 2017.

DĂRĂBAN, Claudia, IAKOB, Attila, *Muzeul de Artă din Cluj-Napoca. 70 ani*, Cluj, Edit. Fundației pentru Școală, 2023.

DITRÓI, Ervin, *Feszt László*, București, Edit. Kriterion, 1981.

DRĂGHIA, Dan, LĂCĂTUȘU, Dumitru, POPESCU, Alina, PREDA, Caterina, STOENESCU, Cristina, *Uniunea Artiștilor Plastici din România în documente de arhivă*, București, Edit. Universității, 2016.

DRĂGOI, Livia, *Expoziție retrospectivă Abodi Nagy Béla*, Cluj, Muzeul de Artă al Transilvaniei, 2004.

E. SZABÓ, Ilona, *Fülöp Antal Andor*, București, Edit. Kriterion, 1979.

IDEM, *Szolnay Sándor*, București, Edit. Kriterion, 1974.

FERENCZ-FLATZ, Christian, „Estetica vieții cotidiene în filozofia RSR”, în *TRANSILVANIA*, nr. 11-12, 2021, pp. 1-11.

FLOREA, Vasile, *Istoria artei românești*, București-Chișinău, Edit. Litera Internațional, 2007.

FÖLDES, György, „A román nemzetiség politikai hátraarc és az állandósuló konfliktus”, în *Korunk*, nr. 12, 2007.

GAÁL, György, „A kolozsvári Zsidó Kórház”, în *Orvostudományi Értesítő*, 89(2), 2016, pp. 95-102.

GAZDA, József, *Nagy Imre*, București, Edit. Kriterion, 1972.

HENTEA, Călin, *Enciclopedia propagandei românești 1848-2009. Istorie, persuasiune și manipulare politică*, București, Edit. Adevărul, 2012.

HOCK, Beata, *Gendered Artistic Positions and Social Voices : politics, Cinema, and the Visual Arts in State-Socialist and Post-Socialist Hungary*, Stuttgart, Edit. Franz Steiner Verlag, 2013.

HUNYADI, Attila Gábor (ed.), *State and Minority in Transylvania, 1918-1989. Studies on the History of the Hungarian Community*, Edit. Columbia University Press, New York, 2012.

IAKOB, Attila, *Hollósy Simon și Colonia de artiști de la Baia Mare*, Cluj, Edit. Mega, 2018.

IONESCU, Radu, *Uniunea Artiștilor Plastici din România*, București, Edit. Uniunii Artiștilor Plastici din România, 2003.

IONESCU-GURĂ, Nicoleta, *Stalinizarea României. Republica Populară Română: 1948-1950. Transformări instituționale*, București, Edit. All, 2005.

JÁNOSHÁZY, György, *Bene József*, București, Edit. Kriterion, 1980.

KAGAN, M. S., *Morfologia artei*, București, Edit. Meridiane, 1979.

- KENYERES, Ágnes (ed.), *Magyar életrajzi lexikon I–IV.*, Budapest, Edit. Academiei, 1967–1994, „Nagy Géza”.
- KÓS, András, *Élet és rajz*, Cluj, Edit. Polis, 2004.
- KRIZA, Ildikó, „A Székely himnusz születésének háttere”, în *Honismeret*, 31/5, 2003, pp. 57-68.
- LAHUSEN, Thomas, DOBRENKO, Evgeny (eds.), *Socialist Realism Without Shores*, Durham, Edit. Duke University Press, 1997.
- LĂPTOIU, Negoită, *Centre artistice din România*, Vol. I, Cluj, Edit. Napoca Star, 2019.
- LONHART, Tamás, *Uniunea Populară Maghiară în perioada instaurării regimului comunist în România (1944-1948)*, Cluj, Edit. Argonaut, 2008.
- MARINO, Adrian, *Libertate și cenzură în România: începuturi*, Iași, Edit. Polirom, 2005.
- MĂLUREANU, Vasile, *Cultura și elitele române sub comunism, din perspectiva securității (1964-1989)*, București, Edit. RAO, 2019.
- MURÁDIN, János Kristóf, „From Easel to Professorship. The Creation and Consolidation of Hungarian Fine Arts Education in Transylvania”, în *Historia Actual Online*, nr. 34, primăvara 2014, pp. 137-145.
- MURÁDIN, Jenő, *A Barabás Miklós Céh*, București, Edit. Kriterion, 1978.
- IDEM, *A Ferenczy művészcsalád Erdélyben*, București, Edit. Kriterion, 1981.
- IDEM, *Erdélyi festőiskolák*, București, Edit. Kriterion, 1997.
- IDEM, *Kolozsvár képzőművészete*, Sfântu Gheorghe, Edit. ART Printer, 2011.
- IDEM, *Kovács Zoltán (1913-1999)*, Cluj, Edit. Asociației Culturale Minerva, 1998.
- NASTASĂ, Lucian (coord.), *Maghiarii din România. Mărturii documentare (1945-1955)*, Cluj, Centrul pentru Resurse și Diversitate Etnoculturală, 2002.
- IDEM, *Maghiarii din România. Mărturii documentare (1956-1968)*, Cluj, Centrul pentru Resurse și Diversitate Etnoculturală, 2003.
- NÉMETH, Júlia, *Kolozsvár (műhely és vonzásközpont)*, Odorheiu Secuiesc, Edit. Erdélyi gondolat, 2000.

- IDEM, *Kolozsvár – mű-hely-szín*, Odorheiu Secuiesc, Edit. Litera-Veres, 2008.
- IDEM, *Lövith Marc Egon*, Târgu Mureș, Edit. Mentor, 2004.
- NISTOR, Viorel, „Rezistența prin cultură în spațiul românesc postbelic”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Ephemerides*, an 2009, vol. 54, nr. 2, p. 113-124.
- NOVÁK, Zoltán Csaba, *Holtvágányon. A Ceaușescu korszak magyarságpolitikája II. 1974-1989*, Miercurea Ciuc, Edit. Pro Print, 2017.
- IDEM, „Pártszolgálat és kisebbségi érdekérvényesítés a hatvanas-hetvenes évek Romániájában. Fazekas János példája”, în Bárdi Nándor, Tóth Ágnes (coord.), *Egyén és közösség. Tanulmányok*, Zenta, Edit. Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2012.
- PÁSKÁNDI SEBŐK, Anna, *Kolozsvári perek 1956*, Budapest, Edit. Institutului de Cercetare Hamvas Béla, 2001.
- IDEM, „Transylvania 1956”, în *Hungarian Review*, an II, nr. 6, 2011, pp. 85-97.
- POPICA Radu, ZANFIR Anca Maria, PANAITÉ Nicolae, PRECUP Răzvan, TĂTARU Radu, *Arta sub comunism : arta oficială a regimului comunist în colecția Muzeului de Artă Brașov (1945-1989) [catalogul expoziției]*, Brașov, Edit. Muzeului de Artă Brașov, 2011.
- ROȘCA, Luminița, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare*, Iași, Edit. Polirom, 2006.
- SAS, Péter, *Kós Károly, a könyvművész*, Budapest, Edit. Holnap, 2009.
- IDEM, „*Nem kell mondanom, hogy a szobrok is beszélnek...*” *Kós András életútja Sztánától Sztánáig*, Cluj, Edit. Művelődés, 2015.
- SÜMEGI, György, *Miklóssy Gábor*, Târgu Mureș, Edit. Mentor, 2001.
- SZÉPLAKY, Gerda, *A zsarnokság szépsége. Tanulmányok a totalitarizmus művészetéről*, Bratislava, Edit. Kalligram, 2008.
- SZERVÁTIUSZ, Jenő, *Életem, emlékeim*, Miercurea Ciuc, Edit. Oficiul pentru Publicații Miercurea Ciuc, 2010.
- SZUSZÁMI, Zsuzsanna, „A tartalmában szocialista és formájában nemzeti stílus kényszere a kelet-európai művészetben. A szocreál születése és elhalása”, în *Me.dok*, nr. 1, 2013.

TĂNASE, Stelian, *Elite și societate: guvernarea Gheorghiu-Dej: 1948-1965*, București, Edit. Humanitas, 2006

TIBORI SZABÓ, Zoltán, *Balázs Péter*, Cluj, Edit. Komp-Press, 2002.

IDEM, „Purifikálók és purifikáltak. Foltok a festőpalettán”, în *Korunk*, Cluj-Napoca, vol. V, no. 7, Iulie 1994, pp. 98-107.

TRONCOTĂ, Cristian, *Istoria Securității regimului comunist din România 1948-1964*, București, Edit. Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, 2003.

TUDOR-PAVELESCU, Alina, *Politica de cadre a Partidului Muncitoresc Român 1948-1955, ed. de documente*, București, Edit. Arhivele Naționale ale României, 2006.

ȚOCA, Mircea, *Iosif Bene*, București, Edit. Meridiane, București, 1976.

VASILE, Cristian, TISMĂNEANU, Vladimir, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu-Dej*, București, Edit. Humanitas, 2011.

VĂDEANU, Radu, *Catalogul absenților. Condamnări politice ale Tribunalului Militar Cluj între anii 1956-1964*, Cluj, Edit. Mega, 2022.

VĂȚULESCU, Cristina, *Cultură și poliție secretă în comunism*, Iași, Edit. Polirom, 2017.

VÉCSI, Nagy Zoltán (ed.), *100 de ani de artă plastică maghiară în Transilvania*, Cluj, Edit. Fundației pentru Școală, 2019.

VLASIU Ioana, SZÉKELY, Sebestyén György, *Boema: Tânăra artă clujeană interbelică, Cluj*, Idea design & Print, 2011.

Presă

***, „A Barabás Miklós Céh kiállítása Pesten”, în *Ellenzék*, 2 martie 1944.

***, „A Barabás Miklós Céh művészeinek sikere Budapesten”, în *Ellenzék*, 14 martie 1944.

***, „Abodi Nagy Béla, Petru Feier és Petre Abrudan nagyméretű freskókat készített a Kolozsvári egyetemi hallgatók Művelődési Házának falaira”, în *Utunk*, 18 ianuarie 1963.

***, „Arta noastră plastică merge înainte”, în *Contemporanul*, 1 ianuarie 1954.

***, „Az állam több alkotást megvásárolt a Barabás Miklós Céh Kolozsvári kiállításán”, în *Keleti Újság*, 3 decembrie 1943.

***, „Bemutatták a sajtónak a Barabás Miklós Céh képzőművészeti kiállítását”, în *Ellenzék*, 13 noiembrie 1943.

***, „Dezbaterile din cadrul Uniunii Artiștilor Plastici din RPR Raportul pe marginea Expoziției Anuale de Stat a Artelor Plastice”, în *Contemporanul*, nr. 13, 1955.

***, „Expoziția de Artă Plastică din Cluj”, în *Contemporanul*, 10 mai 1950.

***, „Hatalmas sikert aratott a Barabás Miklós Céh művészeinek budapesti kiállítása”, în *Keleti Újság*, 12 martie 1944.

***, „Lucrările celei de a II-a plenary a Uniunii Artiștilor Plastici”, în *Contemporanul*, 2 aprilie 1954.

***, „Lucrările plenary Uniunii Artiștilor Plastici din RPR”, în *Scânteia*, 17 mai 1952.

***, „Mit akarunk mondani, hogyan és kinek?”, în *A Hét*, 15 iunie 1973.

***, „O imagine deformată a Clujului (Note pe marginea unei expoziții)”, în *Făclia*, 27 mai 1959.

***, „Tíz év képzőművészete”, în *Előre*, 7 decembrie 1957.

***, „Új könyvek illusztrációi”, în *Utunk*, 5 martie 1954.

ÁGOPCSA, Marianna, „Ősz és tárlat”, în *A Hét*, 11 decembrie 1970.

ANDRÁS Enikő, „Erdélyi képek... Budapesten. (Abodi Nagy Béla)”, în *Szabadság*, 9 ianuarie 1999.

ANDRÁSY, Edit, „Korszerűség, festőiség”, în *Utunk*, nr. 5, 1955.

ARADI, Nóra, „Máról az élő művészet. Román képzőművészeti kiállítás a Múcsarnokban”, în *Élet és Irodalom*, 4 decembrie 1959.

ARION, Gheorghe, „Expoziția județeană de artă plastică. Pictură”, în *Făclia*, 2 noiembrie 1980.

BACONSKY, A.E., „Expoziția portretelor de muncitori evidențiați”, în *Făclia*, martie 1949.

BÁLINT, Tibor, „A szem ünnepe”, în *Helikon*, 25 august 1997.

BANNER, Zoltán, „A kolozsvári őszi tárlat területe”, în *Utunk*, 28 noiembrie 1980.

IDEM, „A Nemzeti Galériában”, în *Művészet*, aprilie 1959.

IDEM, „Felébreszteni mindenkiben a művészt”, în *Utunk*, 22 decembrie 1961.

IDEM, „Kolozsvári művészet, 1981”, în *Utunk*, 25 decembrie 1981.

IDEM, „Öröm és szemlélődés”, în *Utunk*, ianuarie 1960.

BENEDEK, Katalin, „Erdélyi élettükör. A nyolcvanéves Abodi Nagy Béla kiállítása”, în *Napi Magyarország*, 14 decembrie 1988.

BENEȘ, V., „Expoziția regională de artă plastică”, în *Tribuna*, 21 decembrie 1957.

BÍRÓ, Béla, „A Barabás Miklós Céh budapesti kiállítása”, în *Erdélyi Helikon*, nr. 4, 1944.

IDEM, „A Kolozsvári Műcsarnok megnyitó kiállítása”, în *Erdélyi Helikon*, nr.5, 1943.

IDEM, „A Barabás Miklós Céh kiállítása”, în *Erdélyi Helikon*, nr. 12, 1943.

BOGDAN, Radu, „Az Erdélyrészi Állami Képzőművészeti Kiállításról”, în *Utunk*, 15 ianuarie 1949.

IDEM, „Expoziția regională de Stat a artelor plastice din Ardeal”, în *Contemporanul*, 12 noiembrie 1948.

IDEM, „Reflecții pe marginea actualei Expoziții Anuale de Stat a Artelor Plastice”, în *Contemporanul*, 14 ianuarie 1955.

BORGHIDA, István, „A Kolozsvár tartományi képzőművészeti kiállítás”, în *Utunk*, 13 ianuarie 1956.

IDEM, „A Kolozsvári tartományi képzőművészeti kiállításról”, în *Utunk*, 27 noiembrie 1953.

IDEM, „Az állami képzőművészeti kiállítás kompozíciói – festményei”, în *Előre*, 13 martie 1955.

IDEM, „Az erdélyrészi állami képzőművészeti kiállítás”, în *Világosság*, 17 octombrie 1949.

IDEM, „Egy festő útja a munkabrigádig. Baráti beszélgetés Abodi Nagy Bélával”, în *Világosság*, 4 iulie 1948.

IDEM, „Expoziția Lupta pentru pace a artiștilor plastici din Cluj”, în *Arta Plastică*, 6 decembrie 1956.

IDEM, „Típusábrázolás a képzőművészetben”, în *Utunk*, 1 ianuarie 1954.

IDEM, „Visszatekintés az Állami képzőművészeti kiállítás festményeire”, în *Előre*, 29 aprilie 1954.

BRUTARU, Jack, „Prezențe românești peste hotare”, în *Tribuna*, 2 iunie 1960.

CĂLIAN, Ilie, „Expoziția județeană de pictură”, în *Făclia*, 29 octombrie 1972.

IDEM, „Expoziția omagială de artă plastică și decorativă”, în *Făclia*, 7 decembrie 1983.

COMARNESCU, Petru, „Expoziția de artă plastică din Cluj”, în *Tribuna*, 2 ianuarie 1964.

IDEM, „Observații asupra picturii clujene”, în *Tribuna*, 16 ianuarie 1964.

CSORVÁSY, Ștefan, „Câteva observații în legătură cu Expoziția Anuală de Stat a Artelor Plastice”, în *Contemporanul*, 10 februarie 1956.

DEAC, Mircea, „Expozițiile regionale '61 Cluj”, în *Arta Plastică*, nr. 2, 1962.

IDEM, „Un eveniment de seamă în viața culturală a Capitalei. Expoziția de artă plastică, Cluj '70”, în *Făclia*, 25 iunie 1970.

ELAȘ, Leonid, „Pictori clujeni: Abodi Nagy Béla”, în *Făclia*, 27 iulie 1958.

ELEK, Artúr, „Erdélyi művészek a Műbarát-ban”, în *Az Újság*, 26 aprilie 1941.

ENTZ, Géza, „A Barabás Miklós Céh kiállítása a Múcsarnokban”, în *Ellenzék*, 15 noiembrie 1943.

IDEM, „A Barabás Miklós Céh kiállítása Kolozsvárt”, în *Hitel*, nr. 12, 1943.

FARKAS, Zoltán, „A Barabás Miklós Céh budapesti kiállítása”, în *Magyar Csillag*, nr. 7, 1944.

FAUR, Sanda, „Povestea unui tablou”, în *Flacăra*, 15 februarie 1955.

FERENCZ, Zsolt, ZAY, Éva, „Megfeledkeztek a szerzői jogokról?”, în *Szabadság*, 4 noiembrie 2010.

FODOR, Sándor, „Őszi tárlat Kolozsváron”, în *Utunk*, 19 noiembrie 1982.

FÓTHY, János, „A Barabás Miklós Céh kiállítása”, în *Pesti Hírlap*, 18 martie 1944.

FROȚU, E., „Expoziția regională de artă plastică de la Cluj”, în *Contemporanul*, 1 ianuarie 1954.

FRUNZETTI, Ion, „Două expoziții ardelenene”, în *Arta Plastică*, nr. 2, 1957.

FULICEA, Virgil, „Expoziția artiștilor plastici din Cluj (1957)”, în *Steaua*, ianuarie 1958.

GAZDA, József, „A Barabás Miklós Céh kolozsvári bemutatkozó kiállításáról”, în *Romániai Magyar Szó*, 17 ianuarie 1997.

GRIGORESCU, Dan, „Korunk valóságának krónikája”, în *Előre*, 13 septembrie 1964.

GUY MARICA, Viorica, „Három nemzedék”, în *Utunk*, 25 august 1989.

HASSAN, Ahmed Otmar-Mohamed, „Expoziția de artă plastică românească în Egipt”, în *Contemporanul*, 27 ianuarie 1961.

IRIMIE, Negoită, „Anuala clujeană de pictură, sculptură, grafică”, în *Tribuna*, 17 decembrie 1970.

IDEM, „Expoziția județeană de artă plastică și decorativă”, în *Tribuna*, 13 mai 1971.

IDEM, „Expoziția omagială”, în *Tribuna*, 19 septembrie 1974.

IDEM, „Anuala clujeană de artă plastică”, în *Tribuna*, 27 noiembrie 1969.

JENEY LÁM, Erzsébet, „Világjárt képek és szobrok”, în *Utunk*, 9 martie 1962.

JIANU, Ionel, „Expoziția de Stat a Artelor Plastice”, în *Gazeta Literară*, 13 ianuarie 1955.

IDEM, „Pictură. Zece ani de creație plastică 1947-1957”, în *Tribuna*, 28 decembrie 1957.

JUHÁSZ, István, „Magyar képzőművészeti kiállítás Bukarestben”, în *Páosztortűz*, nr. 6-7, iunie-iulie 1940.

KISS, Jenő, „Emlékek és gondolatok egy kéпкиállításon”, în *Utunk*, 13 noiembrie 1953.

KOVÁCS, András, „Festőállvány az élet tövében. Barangolás a Bukaresti képzőművészeti kiállításon”, în *Igazság*, 23 iulie 1960.

LÁSZLÓ, Gyula, „A Barabás Miklós Céh kiállítása”, în *Termés*, Nr. 3, 1943.

IDEM, „A Kolozsvári Múcsarnok és az élő erdélyi képzőművészet szemléje”, în *Hitel*, nr. 4, 1943.

LAZĂR, Dorin, „Expoziția de Stat a Artelor Plastice”, în *Contemporanul*, 30 mai 1952.

IDEM, „Expoziția regională de artă plastică. Pictură”, în *Făclia*, 13 decembrie 1967.

IDEM, „Pictura contemporană românească la Budapesta și Miskolc”, în *Tribuna*, 14 martie 1974.

IDEM, „Plasticieni clujeni în patrimoniul Muzeului de Artă din Cluj”, în *Făclia*, 4 ianuarie 1973.

MACOVEI, Ligia, „10 ani de însemnate realizări în domeniul artelor plastice”, în *România Liberă*, 17 august 1954.

MARTON, Lili, „Hiszek a művészet jobbitó, gyógyító erejében. Beszélgetés Abodi Nagy Bélával”, în *A Hét*, 11 august 1988.

MERZEI, József, „Hagyományok folytonossága”, în *Utunk*, 13 ianuarie 1978.

MIHALACHE, Marin, „Expoziția anuală de stat a artelor plastice”, în *Flacăra*, 15 ianuarie 1954.

MURÁDIN, Jenő, „Hangváltások és művészi bizonyítás”, în *Igazság*, 2 decembrie 1967.

IDEM, „Képek között műteremben Abodi Nagy Bélánál”, în *Szabadság*, 2 iunie 1990.

IDEM, „Képzőművészeink megyei tárlata”, în *Igazság*, 12 decembrie 1984.

IDEM, „Képzőművészek a megyei szakaszon”, în *Igazság*, 12 aprilie 1977.

IDEM, „Megyei képzőművészeti tárlat”, în *Igazság*, 11 noiembrie 1981.

IDEM, „Őszi megyei tárlat, 1969”, în *Igazság*, 23 noiembrie 1969.

IDEM, „Őszi tárlat – 1970”, în *Igazság*, 21 noiembrie 1970.

NAGY Elek, „A Barabás Miklós Céh kiállítása a Múcsarnokban”, în *Keleti Újság*, 14 noiembrie 1943.

NÉMETH, Júlia, „A jövő tegnapal kezdődött”, în *Szabadság*, 18 decembrie 1999.

IDEM, „Aki a tájban is az embereket keresi. Beszélgetés a 80 éves Abodi Nagy Bélával”, în *Szabadság*, 16 iunie 1998.

IDEM, „Barabás Miklós Céh őszi tárlata Marosvásárhelyen”, în *Szabadság*, 30 octombrie 1997.

IDEM, „Hogyan legyen tető a fejünk fölött...”, în *Szabadság*, 24 octombrie 1996.

IDEM, „In Memoriam Andrásy Zoltán”, în *Erdélyi Művészet*, nr. 1, 2006.

IDEM, „Vetró Artúr szobrászművész emlékére”, în *Szabadság*, 29 august 2009.

P. SZABÓ, Ernő, „A művész, a nemzedékek és a feladatok. Beszélgetés Abodi Nagy Béla festőművésszel”, în *Napi Magyarország*, Anul III, nr. 25, 30 ianuarie 1999.

PATTANTYUS, Károly, „Harc, építés, emberek”, în *Utunk*, 26 mai 1961.

IDEM, „Képzőművészeti életünk néhány kérdése”, în *Igazság*, 14 ianuarie 1956.

PĂCURARIU, Fr., „Pictura la Salonul ardelean”, în *Lupta Ardealului*, Cluj, 18 aprilie 1947.

PERAHIM, Jules, „Gânduri despre expoziția anuală de stat a artelor plastice”, în *Flacăra*, 15 ianuarie 1955.

IDEM, „Tradiționala expoziție a artelor plastice”, în *Contemporanul*, 31 decembrie 1954.

PINTÉR, Lajos, „Tárlat előtt”, în *Előre*, 28 septembrie 1956.

POPESCU, Mircea, „Expoziția artelor plastice”, în *Contemporanul*, 1 iulie 1960.

IDEM, „Expoziția regională Cluj”, în *Contemporanul*, 12 februarie 1960.

PREUTU, Marina, „Variatate de stiluri, participări reprezentative”, în *Scânteia*, 5 iunie 1977.

ROZSOS Etel, „A kolozsvári műcsarnok gyűjteményes kiállításai”, în *Erdélyi Szemle*, an 28, nr. 11-12, 1 noiembrie 1943.

SCHILERU, Eugen, „Expoziția Anuală de Stat. 1954 Pictură”, în *Arta Plastică*, 4 mai 1955.

SÓS, Péter, „Sokféleség vagy gazdagság?”, în *Utunk*, 15 decembrie 1967.

SZŐCS, István, „Kortársaink arca”, în *Utunk*, 20 decembrie 1963.

ȘARU, Gheorghe, „Expoziția anuală de stat a artelor plastice”, în *Scânteia*, 27 februarie 1955.

TAMÁS, Gáspár, „Az első benyomás örömeivel”, în *Igazság*, 5 decembrie 1961.

ȚOCA, Mircea, „Anuala clujeană de pictură și sculptură”, în *Tribuna*, 18 noiembrie 1982.

IDEM, „Prevalența picturii, Anuala clujeană de pictură și sculptură”, în *Tribuna*, 10 decembrie 1981.

VÁSÁRHELYI, Z. Emil, „Hét művész csoportkiállítása”, în *Erdélyi Helikon*, nr. 9, 1944.

Textele scrise de artist

ABODI NAGY BÉLA, JAKABOVITS Miklós, NÉMETH Júlia, Nyelvében él a nemzet – de a Képzőművészetében is. Miklóssy Gábor emlékezete. Szabadság, 7 ianuarie 1999.

ABODI NAGY, Béla, „A csúf tagadása (Fülöp Antal Andor)”, în *Utunk*, 13 iulie 1969.

IDEM, „A huszadik század tükreben (Nagy Imre)”, în *Utunk*, 21 iulie 1978.

IDEM, „Ciupe Aurél üdvözlése”, în *Utunk*, 21 noiembrie 1957.

IDEM, „Csíkmenasági faszobrok”, în *Páosztortűz*, Anul XXVII, nr. 10, 1941.

IDEM, „Emlékeztető kiállítás (Ács Ferenc, Codreanu Cornel)”, în *Utunk*, 15 noiembrie 1959.

IDEM, „Íme egy erdélyi festő (Andrásy Zoltán)”, în *A Hét*, 6 noiembrie 1981.

IDEM, „Iser”, în *Művészet*, nr. 3, iunie 1958.

IDEM, „Mohy Sándor”, în *Szabadság*, 11 septembrie 1999.

IDEM, „Tavaszi Bulgáriában”, în *Utunk*, 25 mai 1956.

Surse electronice

NAGY, Géza, NAGY-STOICA, Georgeta, Abodi Nagy Béla în vizorul Securității 1948-2014, publicație online, 2014, (https://abodi.hu/sub/ABODI_in_Crosshairs_rom.pdf, accesat în 02.03.2023).

Raportul Comisiei Warren, Capitolul 5 (<https://www.archives.gov/research/jfk/warren-commission-report/chapter-5.html>, accesat în 19.05.2023).

Raportul Comisiei Warren, Capitolul 6 (<https://www.archives.gov/research/jfk/warren-commission-report/chapter-6.html#ruby>, accesat în 19.05.2023).

VILHELM, Károly, „Kádár Tibor – posztumusz”, publicație online *Új Hét*, februarie 2023, (<https://ujhet.com/vilhelm-karoly-kadar-tibor-posztumusz/>, accesat în 23.07.2023).